
**KENYA NATIONAL EXAMINATION COUNCIL
REVISION MOCK EXAMS 2016
TOP NATIONAL SCHOOLS**

**STRATHMORE HIGH SCHOOL
KISWAHILI
KARATASI YA 2**

SCHOOLS NET KENYA
Osiligi House, Opposite KCB, Ground Floor
Off Magadi Road, Ongata Rongai | Tel: 0711 88 22 27
E-mail: infosnkenya@gmail.com | Website: www.schoolsnetkenya.com

STRATHMORE SCHOOL KCSE TRIAL AND PRACTICE EXAM 2016

102/2

KISWAHILI

Karatasi ya 2

(LUGHA)

SEHEMU YA A : UFAHAMU (AL. 15)

1. Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali yanayofuata.

Kabla ya kuzungumzia umataifa, tuanze udadisi wetu kuhusu neno ‘upeo wa Kiswahili’. Neno upeo linaashiria mchakato au tendo linalokwenda mbele hatua kwa hatua.

Ndani ya fikra hii ya upeo tunahitaji kujiiliza kwa nini lugha fulani imekwenda harakaharaka au inasotasota katika hali fulani. Nadhani jibu la swali hili haliwezi kukwepa historia ya Kiswahili na Jamii mbalimbali za Afrika Mashariki.

Kulingana na Prof. S.A Mohammed historia au asili ya Kiswahili haijatafitiwa vyema wala kuainishwa vya kutosha kuhusu mchipuko wa asili yake. Hii ni kwa sababu utafiti na uchambuzi wa asili ya lugha ya Kiswahili mpaka sasa hauna umakinifu tokea hapo kale. Mtazamo uliotumiwa kwa wakati wote wa historia ya Kiswahili ni mtazamo wa upekee wa kuegemea taaluma moja wa ‘Atomistic Approach’ unaotumiwa katika somo la isimu miundo na isimu historian a linganishi.

Hata hivyo, lugha si vipashio tu vya ndani ya muundo wa lugha; lugha si mfumo ndani ya mifumo ya lugha. Kwa namna hii ukosefu wa mtazamo wa pekee unabainika wazi. Kwa hivyo, somo la ziada la Isimu Jamii lazima linahitajika katika kufanya utafiti na kugundua asili ya Kiswahili na hata katika kupanua lugha kwa mtazamo na mahitaji ya lugha yenyewe katika mapana ya Jamii husika za Kiswahili zenyewe.

Hata hivyo, katika kutafuta asili ya lugha ya Kiswahili upana wa mtazamo wa pamoja si mshikamano wa Isimu Jamii tu bali mtazamo mpana zaidi unaotarajiwa kuweka pamoja taaluma kadha wa kadha. Kwa mfano inakuwaje kuitafiti asili ya lugha ya Kiswahili bila ya kuitafiti Jiografia pana na ndefu ya lugha ya Kiswahili na ulingano na mpishano wa tamaduni na maumbile ya mwingiliano baina ya mtu na mtu, watu na watu katika jumuiya mbalimbali za Kiswahili.

Au inakuwaje kutotazama uhusiano wa karibu wa kuishi pamoja katika eneo ya mwambao ya Afrika Mashariki na majirani wao wa Afrika Mashariki? Prof. Mohammed hapa anaelekea kutuambia ni vigumu kutafiti asili ya lugha ya Kiswahili. Na hata tukifanya hivyo, inakuwaje wataalamu wanakimbia u-nje wa lugha ulioko ndani ya historia ya lugha ya Kiswahili katika asili au chipukizi zake? Inakuwaje wataalamu hao kutoangalia mfumo wa maisha ya wazawa wa lugha na wale wasiokuwa wazawa wa lugha hii, ambao lugha na tamaduni zao kwa kiasi zinafanana kwa juu juu au undani zaidi?

Je, kwa nini asili ya Kiswahili haitazamwi na kulinganishwa na kutofautishwa katika Nyanja mbalimbali za taaluma kama vile Fasihi simulizi, Ufinyazi, sosholojia, Antropolojia, Historia Simuliza, Taaluma za Tamaduni za kale zinazohusiana na Mazimu, Matambiko, Harusi, Mazishi, Vitiba, Sadaka n.k.

Maswali

a. Yape makala haya anwani mwafaka

(alama 2)

- b. Kwa nini historia au asili ya Kiswahili haijatafitiwa vyema kulingana na S.A Mohammed (alama 2)
- c. Je, S.A Mohammed anapendekeza mambo yapi yazingatiwe katika utafiti wa asili ya lugha ya Kiswahili (alama 5)
- d. Ni nini umuhimu wa Isimu Jamii katika utafiti wa asili ya Kiswahili (alama 2)
- e. Eleza maana ya maneno haya kama yalivyotumika katika kifungu (alama 4)
- i) Inasotasota
 - ii) Umakinifu
 - iii) Isimujamii
 - iv) U-nje

2. **UFUPISHO (ALAMA 15)**

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali

Dhana ya kupatalizwa tuliyo nayo haitokani na hofu ya vita na sababu za vita hazikuzushwa na Sayansi. Utaalamu huu haukuunda vita, umeukuza ujuzi wa vita na kuupotoa.

Kwanza, pasi na shaka, Sayansi imeziongeza nguvu za wachochezi wa vita. Zana za kisasa zinaweza kufisha watu wengi zaidi wasijulikane walivyokufa na kuwaua kwa njia ya manyenzi zaidi kuliko zana za zamani. Kila silaha mpya zinazoundwa ni za maangamizi zaidi, ni za kutisha sana hata kuwapa watu kusema kuwa dola zitalazimika kuacha vita kwa hofu ya uharibifu utakaowapata hata wakiwa washindi. Lakini kweli ilivyo ni kuwa hakuna taifa lililosita kuanza vita kwa kucha ati silaha lililo nazo zitaangamiza waliomo na wasiokuwemo. Kuundwa kwa marisau ya kutikisa miji iliyo mbali, kuundwa kwa makombora ya atomiki, hewa za sumu zinazopaliza na kuzuia pumzi au zinazotawanya vidudu vya maradhi au vya kua mimea, zana zote hizi hazijazuia wala hazitazuia vita.

Lakini lawama kubwa ni ya wataalamu wa sayansi maana utaalamu wenyewe una kunga kama za wachawi na waganga. Kila mtu azicha wala hajui la kuzifanya na hao wataalamu nao wamejiziba katika kunge la kunga hizi kupagaza waja na kujifanya waungu-wa-nti (miungu wa chini). Kwa sababu ya kujiepusha hivi na watu kile kilicho kimegeuka kuwa hofu na kitisho na kila mtu ataka amwepuke mtaalamu wa Sayansi kama anavyomwepuka mchawi na mganga. Ni juu yao kuyaondosha maoni haya na ni juu yetu sote kutoirika vita Sayansi bali tuifanye chombo cha kudumisha amani.

Maswali

- (a) Kwa kuzingatia mambo muhimu, fupisha aya za kwanza mbili (maneno 50-55) (alama 9, 2 utiririko)

Matayarisho

Nakala Safi

- (b) Fupisha aya ya mwisho bila kupoteza maana asilia (maneno 40-45) alama 6, 1 utiririko

Matayarisho

Nakala Safi

SEHEMU YA C: MATUMIZI YA LUGHA NA SARUFI

- a) (i) Eleza tofauti kati ya Irabu na Konsonati (alama 2)
- (ii) Taja sifa za sauti /O/ (alama 2)
- b) Ainisha vivumishi katika sentensi ifuatayo (alama 2)

Ukuta wa nyumba ile umebomoka

c) Tunga sentensi sahihi ukitumia msemu ufuatao (alama 1)
Taka Shujaa

d) Geuza sentensi ifuatayo katika hali ya "a" (alama 1)
Mwanafunzi hula wali

e) Yakinisha sentensi ifuatayo (alama 2)

Asipofika mapema hatampata

f) (i) Eleza maana ya kihusishi (alama 2)

(ii) Ainisha vihusishi katika sentensi ifuatayo (alama 3)

a. Mama atasafiri kutoka Ujerumani hadi Ufaransa.

g) Tunga sentensi moja kutofautisha vitate vifuatavyo (alama 2)

(i) Mbali (ii) Bali

h) Changanua sentensi ifuatayo kwa jedwali (alama 4)
Nilimuona mamba majini nilipopiga mbizi.

i) Eleza sifa mbili za sauti /ng'/ (alama 2)

j) Tunga sentensi ya rai (alama 1)

k) Andika kwa wingi

Kelele ya amchaye Mungu ni Baraka (alama 2)

l) Tunga sentensi yenye muundo ufuatao (alama 4)

S – S1 + U + S2

S1 (T + E + E) Lakini S2 (N + V) (T + N)

m) Tofautisha kiwakilishi nafsi huru na kiwakilishi nafsi ambata katika sentensi (alama 2)

- n) Andika katika usemi halisi (alama 3)
Mwalimu aliomba kitabu cha Kiswahili
- o) Tunga sentensi ukitumia mofimu huru (alama 1)
- p) Andika katika ukubwa wingi
Nguo iliwekwa kando ya mlango (alama 1)
- q) Ni nini maana ya chagizo (alama 1)
- r) Tunga sentensi yenye kishazi huru na kishazi tegemezi (alama 2)
- s) Tunga sentensi ukitumia tanakali ya sauti ifuatayo 'tifu' (alama 1)

SEHEMU YA D: ISIMUJAMII (ALAMA 10)

1.

- (a) Eleza changamoto zinazokumba lugha ya Kiswahili (alama 5)
- (b) Jadili hatua ambazo zimechukuliwa kuimarisha lugha ya Kiswahili (alama 5)